

**ICHKI ISHLAR ORGANLARI, TAYANCH PUNKTLARI, HAMKORLIK,
HUQUQIY TA'MINLASH, JAMOAT XAVFSIZLIGI, HUQUQBUZARLIKLAR
PROFILAKTIKASI, MAHALLA, FUQAROLAR YIG'INI, JAMOATCHILIK
NAZORATI.**

Nuriddinov Mustaf o'g'li

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI IIV AKADEMIYASI KURSANTI

A.E. Yuldashev

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI IIV AKADEMIYASI O'QITUVCHISI

Kalit so'zlar: *ichki ishlar organlari, tayanch punktlari, hamkorlik, huquqiy ta'minlash, jamoat xavfsizligi, huquqbuzarliklar profilaktikasi, mahalla, fuqarolar yig'ini, jamoatchilik nazorati.*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ichki ishlar organlari tayanch punktlari negizida hamkorlikni huquqiy ta'minlashni takomillashtirish masalalari ilmiy-huquqiy jihatdan tahlil qilingan. Maqolada jamoat xavfsizligini ta'minlash, huquqbuzarliklarning oldini olish va fuqarolar bilan samarali hamkorlikni yo'lga qo'yishda tayanch punktlarining o'rni hamda ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, ichki ishlar organlari, mahalla fuqarolar yig'inlari, davlat va nodavlat tashkilotlari hamda keng jamoatchilik o'rtasidagi hamkorlikning huquqiy asoslari, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari tahlil etilgan. Maqolada tayanch punktlari faoliyatini samarali tashkil etish, hamkorlik mexanizmlarini takomillashtirish hamda huquqiy tartibga solishni kuchaytirish bo'yicha amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.*

Ключевые слова: *органы внутренних дел, опорные пункты, сотрудничество, правовое обеспечение, общественная безопасность, профилактика правонарушений, махалля, общественный контроль.*

Аннотация: *В данной статье научно-правовым образом анализируются вопросы совершенствования правового обеспечения сотрудничества на базе опорных пунктов органов внутренних дел. В статье раскрывается роль и значение опорных пунктов в обеспечении общественной безопасности, профилактике правонарушений и организации эффективного взаимодействия с населением. Также рассматриваются правовые основы сотрудничества между органами внутренних дел, органами самоуправления граждан, государственными и негосударственными организациями, а также широкой общественностью, анализируются существующие проблемы и пути их решения. В статье разработаны практические предложения и рекомендации по совершенствованию механизмов взаимодействия, повышению эффективности деятельности опорных пунктов и укреплению правового регулирования в данной сфере.*

Keywords: *internal affairs bodies, support points, cooperation, legal support, public safety, crime prevention, mahalla, public control, legal regulation.*

Annotation: *This article provides a scientific and legal analysis of improving the legal support of cooperation based on support points of internal affairs bodies. The article highlights the role and importance of support points in ensuring public safety, preventing offenses, and establishing effective cooperation with citizens. It also examines the legal foundations of cooperation between internal affairs bodies, local self-government institutions, governmental and non-governmental organizations, and the public, as well as existing problems and ways to solve them. Furthermore, the article develops practical recommendations and proposals aimed at improving cooperation mechanisms, increasing the efficiency of support point activities, and strengthening legal regulation in this field.*

KIRISH

Bugungi kunda jamiyatda tinchlik va osoyishtalikni ta'minlash, fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish hamda huquqbuzarliklarning barvaqt oldini olish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, jamoat xavfsizligini ta'minlashda ichki ishlar organlarining o'rni va mas'uliyati tobora ortib bormoqda. Shu nuqtayi nazardan qaraganda, ichki ishlar organlari tayanch punktlari hududlarda xavfsizlikni ta'minlash, aholi bilan yaqin hamkorlikni yo'lga qo'yish va profilaktik faoliyatni samarali tashkil etishda muhim bo'g'in sifatida namoyon bo'lmoqda. Tayanch punktlari orqali fuqarolarning muammolarini o'rganish, jinoyatchilik va huquqbuzarliklarning sabab hamda sharoitlarini aniqlash, ularni bartaraf etish bo'yicha manzilli choralar ko'rish imkoniyati yaratiladi. Shu bois tayanch punktlari faoliyatini samarali tashkil etish va ular negizida hamkorlikni huquqiy jihatdan mustahkamlash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Hozirgi davrda huquqbuzarliklarning oldini olish faqatgina ichki ishlar organlari faoliyati bilan cheklanib qolmasdan, balki mahalla fuqarolar yig'inlari, davlat organlari, ta'lim muassasalari, nodavlat notijorat tashkilotlari hamda keng jamoatchilik bilan o'zaro hamkorlik asosida amalga oshirilmoqda. Chunki jamoat xavfsizligini ta'minlash va jinoyatchilikka qarshi kurashishda hamkorlikning samarali yo'lga qo'yilishi muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, ichki ishlar organlari tayanch punktlari ushbu hamkorlikning markaziy bo'g'ini sifatida hududdagi mavjud muammolarni aniqlash va ularni hal qilishda muhim rol o'ynaydi. O'zbekiston Respublikasida ichki ishlar organlari faoliyatini modernizatsiya qilish, jamoat xavfsizligini ta'minlash hamda profilaktika tizimini takomillashtirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, ichki ishlar organlari tayanch punktlari faoliyatini yangi bosqichga olib chiqish, ularning moddiy-texnik bazasini mustahkamlash hamda aholi bilan ishlash samaradorligini oshirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Shu bilan birga, tayanch punktlari negizida davlat organlari va jamoatchilik subyektlari o'rtasidagi hamkorlikni huquqiy jihatdan tartibga solish va uni yanada takomillashtirish zarurati yuzaga kelmoqda. Chunki ayrim hollarda hamkorlik mexanizmlarining yetarli darajada samarali emasligi, vakolatlarining aniq belgilanmaganligi yoki amaliyotdagi muammolar jamoat xavfsizligini ta'minlash samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli tayanch punktlari faoliyatining huquqiy asoslarini takomillashtirish, hamkorlik subyektlari o'rtasidagi vakolat va mas'uliyatni aniq belgilash, zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy etish hamda jamoatchilik ishtirokini

kuchaytirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Mazkur maqolada ichki ishlar organlari tayanch punktlari negizida hamkorlikni huquqiy ta’minlashning mavjud holati, amaldagi qonunchilikning o’ziga xos jihatlari, uchrayotgan muammolar hamda ularni bartaraf etish yo’llari ilmiy-huquqiy jihatdan tahlil qilinadi.

ASOSIY QISM

Bugungi kunda jamoat xavfsizligini ta’minlash, huquqbuzarlik va jinoyatchilikning oldini olish hamda fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish davlat siyosatining muhim yo’nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu vazifalarni samarali amalga oshirishda ichki ishlar organlari tayanch punktlari muhim amaliy va tashkiliy ahamiyat kasb etadi. Tayanch punktlari aholi bilan bevosita ishlovchi quyi tizim sifatida hududdagi kriminogen vaziyatni nazorat qilish, fuqarolarning murojaatlarini o’rganish, huquqbuzarliklarning sabab va sharoitlarini aniqlash hamda profilaktik tadbirlarni amalga oshirishda muhim rol o’ynaydi. Shu sababli tayanch punktlari negizida hamkorlikni huquqiy jihatdan ta’minlash va uni takomillashtirish masalasi zamonaviy islohotlarning muhim tarkibiy qismiga aylanmoqda. Ichki ishlar organlari tayanch punktlari faoliyati samaradorligi ko’p jihatdan davlat organlari, fuqarolarning o’zini o’zi boshqarish organlari, ta’lim muassasalari, sog’liqni saqlash tashkilotlari, nodavlat notijorat tashkilotlari va keng jamoatchilik bilan hamkorlikning qay darajada yo’lga qo’yilganligiga bog’liqdir. Chunki huquqbuzarliklarning oldini olish va jamoat xavfsizligini ta’minlash faqatgina ichki ishlar organlari faoliyati bilan cheklanib qolmaydi. Bu jarayonda jamiyatning barcha qatlamlari faol ishtirok etishi zarur hisoblanadi. Ayniqsa, mahalla institutining ichki ishlar organlari bilan hamkorligi hududlarda ijtimoiy muammolarni barvaqt aniqlash va ularni bartaraf etishda muhim omil bo’lib xizmat qiladi. Mahalla raislari, profilaktika inspektorlari, yoshlar yetakchilari va xotin-qizlar faollari o’rtasidagi hamkorlik orqali muammoli oilalar, nazoratsiz qolgan yoshlar va ijtimoiy himoyaga muhtoj shaxslar bilan manzilli ishlash imkoniyati yaratiladi. O’zbekiston Respublikasida ichki ishlar organlari faoliyatini takomillashtirish va jamoat xavfsizligini ta’minlash bo’yicha qator normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilingan. Xususan, “Ichki ishlar organlari to’g’risida”gi Qonun, “Huquqbuzarliklar profilaktikasi to’g’risida”gi Qonun hamda jamoat xavfsizligini ta’minlashga oid Prezident farmon va qarorlari tayanch punktlari faoliyatining huquqiy asoslarini belgilab beradi. Mazkur hujjatlarda ichki ishlar organlari va boshqa hamkor subyektlarning vakolatlari, huquq va majburiyatlari hamda o’zaro hamkorlik mexanizmlari mustahkamlangan. Shu bilan birga, profilaktika inspektorlarining mahalla bilan uzviy hamkorlikda faoliyat olib borishi, hududdagi kriminogen vaziyatni doimiy tahlil qilishi va fuqarolar murojaatlari bilan ishlashi belgilangan. Biroq amaliyotda ayrim muammolar ham uchrab turadi. Jumladan, ayrim hollarda hamkorlik subyektlari o’rtasida axborot almashinuvi yetarli darajada yo’lga qo’yilmaganligi, vakolatlarning aniq chegaralanmaganligi yoki profilaktik tadbirlarning tizimli tashkil etilmasligi jamoat xavfsizligini ta’minlash samaradorligiga salbiy ta’sir ko’rsatmoqda. Shu sababli tayanch punktlari negizida hamkorlikni huquqiy jihatdan takomillashtirish zarurati yuzaga kelmoqda. Avvalo, ichki ishlar organlari va hamkor subyektlar o’rtasidagi vakolat va mas’uliyatni aniq belgilash lozim. Bu esa har bir tashkilotning profilaktika jarayonidagi vazifalarini samarali bajarishiga xizmat qiladi.

Shuningdek, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish orqali hamkorlik samaradorligini oshirish muhim hisoblanadi. Elektron ma'lumotlar bazalarini yaratish, muammoli shaxslar va oilalar bo'yicha yagona axborot tizimini shakllantirish, davlat organlari o'rtasida tezkor axborot almashinuvini yo'lga qo'yish profilaktika ishlarini yanada samarali tashkil etishga yordam beradi. Tayanch punktlari faoliyatida jamoatchilik nazoratini kuchaytirish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Fuqarolarning ichki ishlar organlari faoliyatiga bo'lgan ishonchini oshirish, ularning huquqbuzarliklarning oldini olishdagi ishtirokini rag'batlantirish va ochiqlik tamoyillarini keng joriy etish orqali jamoat xavfsizligini ta'minlash samaradorligini oshirish mumkin. Ayniqsa, yoshlar bilan ishlash, oilaviy nizolarni barvaqt aniqlash, voyaga yetmaganlar o'rtasida huquqbuzarliklarning oldini olishda tayanch punktlari va ta'lim muassasalari o'rtasidagi hamkorlikni yanada kuchaytirish zarur hisoblanadi. Shu bilan birga, profilaktika inspektorlarining kasbiy malakasi va huquqiy bilimlarini oshirish ham muhim omillardan biridir. Chunki zamonaviy sharoitda ichki ishlar organlari xodimlari nafaqat huquqni qo'llash faoliyati bilan shug'ullanishi, balki aholi bilan samarali muloqot o'rnatish, nizolarni bartaraf etish va ijtimoiy muammolarni hal qilish ko'nikmalariga ham ega bo'lishi lozim. Hozirgi kunda ayrim hududlarda tayanch punktlarining moddiy-texnik bazasi va infratuzilmasi yetarli darajada rivojlanmaganligi ham mavjud muammolardan biri hisoblanadi. Shu bois ularni zamonaviy texnika vositalari bilan jihozlash, xizmat xonalarini yaxshilash va raqamli boshqaruv tizimlarini joriy etish zarur hisoblanadi. Bundan tashqari, xorijiy davlatlar tajribasini o'rganish va amaliyotga tatbiq etish orqali hamkorlik mexanizmlarini yanada takomillashtirish mumkin. Ayrim rivojlangan davlatlarda jamoatchilik va politsiya o'rtasidagi hamkorlik "community policing" tamoyili asosida tashkil etilgan bo'lib, bunda fuqarolarning xavfsizlikni ta'minlashdagi faol ishtiroki muhim o'rin tutadi. Mazkur tajribalarni milliy sharoitdan kelib chiqib qo'llash ichki ishlar organlari tayanch punktlari faoliyatining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Umuman olganda, ichki ishlar organlari tayanch punktlari negizida hamkorlikni huquqiy ta'minlashni takomillashtirish orqali huquqbuzarliklarning oldini olish, jamoat xavfsizligini mustahkamlash hamda aholi bilan samarali muloqotni yo'lga qo'yish mumkin bo'ladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, ichki ishlar organlari tayanch punktlari negizida hamkorlikni huquqiy ta'minlashni takomillashtirish bugungi kunda jamoat xavfsizligini ta'minlash va huquqbuzarliklarning oldini olish tizimining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Tayanch punktlari aholi bilan bevosita ishlovchi eng quyi bo'g'in sifatida hududdagi kriminogen vaziyatni barqarorlashtirish, fuqarolarning muammolarini o'rganish va ularni bartaraf etishda muhim o'rin tutadi. Shu sababli ularning faoliyatini samarali tashkil etish hamda davlat organlari, mahalla fuqarolar yig'inlari, ta'lim muassasalari, nodavlat tashkilotlar va keng jamoatchilik bilan o'zaro hamkorligini mustahkamlash dolzarb ahamiyat kasb etadi. Huquqbuzarliklarning oldini olish va jamoat xavfsizligini ta'minlash faqatgina ichki ishlar organlari faoliyati bilan cheklanib qolmasdan, balki barcha hamkor subyektlarning birgalikdagi faoliyati asosida amalga oshirilishi lozim. Ayniqsa, mahalla instituti bilan uzviy hamkorlikni rivojlantirish hududdagi ijtimoiy muammolarni o'z vaqtida

aniqlash va ularni samarali hal etishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi. Shu bilan birga, ichki ishlar organlari tayanch punktlari faoliyatining huquqiy asoslarini yanada mustahkamlash, hamkorlik subyektlarining vakolat va majburiyatlarini aniq belgilash ham amaliy samaradorlikni oshirishga yordam beradi. Hozirgi kunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi hamkorlik jarayonlarini yangi bosqichga olib chiqish imkoniyatini bermoqda. Shu bois tayanch punktlari faoliyatiga zamonaviy raqamli texnologiyalarni joriy etish, yagona elektron ma’lumotlar bazasini shakllantirish va davlat organlari o‘rtasida tezkor axborot almashinuvini yo‘lga qo‘yish zarur hisoblanadi. Bu esa huquqbuzarliklarning sabab va sharoitlarini tezkor aniqlash, profilaktik tadbirlarni samarali tashkil etish hamda fuqarolar murojaatlari bilan ishlash sifatini oshirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, profilaktika inspektorlarining kasbiy malakasi, huquqiy bilimlari va aholi bilan ishlash ko‘nikmalarini muntazam ravishda oshirib borish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki zamonaviy sharoitda ichki ishlar organlari xodimlari nafaqat huquqni muhofaza qiluvchi mutaxassis, balki aholi bilan muloqot qiluvchi va ijtimoiy muammolarni hal etishga ko‘maklashuvchi shaxs sifatida faoliyat olib borishi lozim. Shu bilan birga, tayanch punktlari faoliyatida jamoatchilik nazorati va fuqarolarning faol ishtirokini kengaytirish orqali ichki ishlar organlariga bo‘lgan ishonchni mustahkamlash mumkin. Xorijiy davlatlarning ilg‘or tajribalarini o‘rganish va milliy tizimga mos ravishda tatbiq etish ham hamkorlik mexanizmlarini yanada takomillashtirishga xizmat qiladi. Umuman olganda, ichki ishlar organlari tayanch punktlari negizida hamkorlikni huquqiy ta’minlashni takomillashtirish orqali hududlarda tinchlik va osoyishtalikni mustahkamlash, fuqarolarning xavfsizligini ta’minlash hamda huquqbuzarliklarning oldini olish tizimi samaradorligini oshirish mumkin bo‘ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Rustamboyev M.X. Huquqbuzarliklar profilaktikasi asoslari. – Toshkent: TDYU nashriyoti, 2020.
2. Ismoilov I. Ichki ishlar organlari faoliyatini tashkil etish. – Toshkent: Akademiya, 2021.
3. Abdurasulova Q. Jamoat xavfsizligini ta’minlashning huquqiy mexanizmlari. – Toshkent: Huquq, 2022.
4. Tojiyev F. Profilaktika inspektori faoliyatining tashkiliy-huquqiy asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.